

T.C.

HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ GİRİŞİMSSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR ETİK KURUL YÖNERGESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 – (1) Bu yönergenin amacı: Sağlık Bilimleri bünyesinde yapılacak girişimsel olmayan tüm bilimsel araştırma ve çalışmaları; bilim etiği ilke ve kuralları doğrultusunda incelemek, görüş bildirmek, izlemek, sonlandırmak, karar vermek, gerektiğinde yeni ilke ve kurallar oluşturmak üzere Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'nun oluşumunu, görevlerini ve çalışma esaslarını belirlemektir.

Kapsam

Madde 2 – (1) Bu Yönerge, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri alanında gerçekleştirilen ve sağlık bilimleri kapsamına giren,

a) Yürürlükteki mevzuat hükümleri uyarınca akademik unvanların elde edilmesi aşamasında ve sonrasında yapılan girişimsel olmayan her tür bilimsel araştırma ve çalışmalar, bilimsel araştırma-geliştirme projeleriyle ilgili araştırma etiği konularını,

b) Lisansüstü eğitim sırasında yapılan tez ve bilimsel yayınlar ile yürütülen bilimsel araştırma-geliştirme projeleriyle ilgili araştırma etiği konularını,

c) Üniversite künyesiyle yayınlanmak üzere girişimsel olmayan tüm bilimsel çalışmaları, eğitim-öğretim, hizmet ve toplumsal sorumluluk faaliyetleri kapsamında yapılacak araştırmaları,

ve bu araştırmalarda, bilim etiği yönünden izin ve onay başvurularının incelenmesi, değerlendirilmesi, kararlaştırılması ve takibi, hasta ve gönüllü bireylerin sahip olduğu hakların korunması ile ilgili mevzuatı, uyulacak kural ve ilkeleri kapsar.

Dayanak

Madde 3 – (1) Bu yönerge; 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 42 inci maddesi ile Yükseköğretim Kurulu Genel Kurul'unun 10.11.2016 tarih ve 2016.23.497 sayılı kararı ile yürürlüğe giren Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi' ne dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 – (1) Bu Yönergede yer verilen terimlerden;

- a) Üniversite: Hasan Kalyoncu Üniversitesi'ni,
- b) Rektörlük: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Rektörlüğü'nü,
- d) Birim: Hasan Kalyoncu Üniversitesine bağlı fakülte, enstitü, yüksekokul, meslek yüksekokulu, merkezleri ve idari birimleri,
- e) Etik Kurul: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu' nu,
- f) Başkan: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurul Başkanını,
- g) Üye: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurul üyesini
- ğ) Bilim Alanı: Sağlık Bilimleri,
- h) Sekreteryaya: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu Sekreteryasını,
- ı) Denek: Üzerinde araştırma, inceleme veya değerlendirme yapılan canlı varlıkları,
- i) Yayın Etiği: Bilimsel araştırma, yayın ve etkinliklerin ulusal ve uluslararası kabul gören bilimsel bilgi üretimi, özen, dürüstlük, açıklık, nesnellik, tarafsızlık, güvenilirlik, hakkaniyet ve saygı ilkelerine uygun olarak gerçekleştirilmesi raporlanması, sunulması ve yayınlanmasını,
- j) Yayın Etiği İhlali: Bu yönergenin 5'inci maddesinde belirtilen; kasıt ya da ağır ihmal sonucu gerçekleşmiş ve yayın etiğine aykırılığı inandırıcı ve yeterli belgelerle ispatlanmış eylemleri,
- k) Yayın Etiğinde Özensizlik: Bu yönergenin 5' inci maddesinde belirtilen eylemlerin özensizlik, ihmal, dikkatsizlik ya da deneyimsizlik sonucu gerçekleştirilmiş olmasını ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler

Madde 5 - (1) Bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırı eylemler şunlardır:

- a) İntihal: Başkalarının özgün fikirlerini, metotlarını, verilerini veya eserlerini bilimsel kurallara uygun biçimde atıf yapmadan kısmen veya tamamen kendi eseri gibi göstermek,
- b) Sahtecilik: Bilimsel araştırmalarda gerçekte var olmayan veya tahrif edilmiş verileri kullanmak,
- c) Çarpıtma: Araştırma kayıtları veya elde edilen verileri tahrif etmek, araştırmada kullanılmayan cihaz veya materyalleri kullanılmış gibi göstermek, destek alınan kişi ve kuruluşların çıkarları doğrultusunda araştırma sonuçlarını tahrif etmek veya şekillendirmek,

ç) Tekrar yayın: Mükerrer yayınlarını akademik atama ve yükseltmelerde ayrı yayınlar olarak sunmak,

d) Dilimleme: Bir araştırmanın sonuçlarını, araştırmanın bütünlüğünü bozacak şekilde ve uygun olmayan biçimde parçalara ayırıp birden fazla sayıda yayımlayarak bu yayınları akademik atama ve yükseltmelerde ayrı yayınlar olarak sunmak,

e) Haksız yazarlık: Aktif katkısı olmayan kişileri yazarlar arasına dâhil etmek veya olan kişileri dâhil etmemek, yazar sıralamasını gerekçesiz ve uygun olmayan bir biçimde değiştirmek, aktif katkısı olanların isimlerini sonraki baskılarda eserden çıkartmak, aktif katkısı olmadığı halde nüfuzunu kullanarak ismini yazarlar arasına dâhil ettirmek.

(2) Diğer etik ihlal türleri şunlardır:

a) Destek alınarak yürütülen araştırmalar sonucu yapılan yayınlarda destek veren kişi, kurum veya kuruluşlar ile bunların katkılarını belirtmemek,

b) Henüz sunulmamış veya savunularak kabul edilmemiş tez veya çalışmaları, sahibinin izni olmadan kaynak olarak kullanmak,

c) İnsan üzerinde yapılan araştırmalarda etik kurallara uymamak, yayınlarda hasta haklarına saygı göstermemek,

ç) İnsanlarla ilgili biyomedikal araştırmalarda ve diğer klinik araştırmalarda ilgili mevzuat hükümlerine aykırı davranmak,

d) İncelemek üzere görevlendirildiği bir eserde yer alan bilgileri eser sahibinin açık izni olmaksızın yayımlanmadan önce başkalarıyla paylaşmak,

e) Bilimsel araştırma için sağlanan veya ayrılan kaynaktan, mekânları, imkânları ve cihazları amaç dışı kullanmak,

f) Dayanaksız, yersiz ve kasıtlı olarak etik ihlal isnadında bulunmak,

g) Bilimsel bir çalışma kapsamında yapılan anket ve tutum araştırmalarında katılımcıların açık rızasını almadan ya da araştırma bir durumda yapılacaksa ayrıca kurumun iznini almadan elde edilen verileri yayımlamak,

h) Araştırma ve deneylerde, çalışmalara başlamadan önce alınması gereken izinleri yetkili birimlerden yazılı olarak almamak,

ı) Araştırma ve deneylerde mevzuatın veya Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin ilgili araştırma ve deneylere dair hükümlerine aykırı çalışmalarda bulunmak,

i) Araştırmacılar ve yetkililerce, yapılan bilimsel araştırma ile ilgili olarak muhtemel zararlı uygulamalar konusunda ilgilileri bilgilendirme ve uyarma yükümlüğüne uymamak,

j) Bilimsel çalışmalarda, diğerk kişi ve kurumlardan temin edilen veri ve bilgileri, izin verildiğı ölçüde ve şekilde kullanmamak, bu bilgilerin gizliliğine riayet etmemek ve korunmasını sağlamamak,

k) Akademik atama ve yükseltmelerde bilimsel araştırma ve yayınlara ilişkin yanlış veya yanıltıcı beyanda bulunmak.

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Olarak Değerlendirilemeyecek Haller

Madde 6 - (1) Bir başkasının özgün üslup ve ifadesini aynen kullanmamak şartıyla, anonim bilgilerin, bilim alanlarının temel bilgilerinin, matematik teoremleri ve ispatları gibi önermelerin çalışmalarda kullanılması etik ihlal olarak değerlendirilemez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'nun Oluşumu, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları

Etik Kurulun Oluşumu

Madde 7 – (1) Etik Kurul; Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde görev yapan, profesör unvanına sahip öğretim üyeleri arasından iki yıllık süreyle Rektör tarafından seçilen en az yedi üyeden oluşur.

Görev süresi dolan üye, iki dönem daha seçilebilir. Görev süresi dolmadan boşalan üyelik görevini, yerine geçtiğı kişinin süresini tamamlamak üzere, aynı bilim alanında seçilen yedek üye üstlenir.

Üyeliğini Sona Erdiren Haller

Madde 8 – (1) Etik Kurul Üyelerinin süreleri dolmadan, herhangi bir nedenle görevlerine son verilemez.

(2) Etik Kurul üyeliğı yalnızca şu hallerde sona erer:

- a) Görev süresinin tamamlanması,
- b) Yazılı istifa beyanı,
- c) Yurt dışı görevi, sağlık sorunu gibi gerekçelerle kesintisiz bir şekilde altı ayı aşan bir süreyle Etik Kurul toplantılarına katılamayacağıının anlaşılması,
- ç) Bir takvim yılı içinde mazeretsiz olarak üç toplantıya katılmama,
- d) Etik kurallara aykırı davranıldığıının sabit olması.

(3) Etik Kurulu başkanı 2 yılda bir değışir.

Etik Kurulun Görevleri

Madde 9 – (1) Etik Kurul, işbu Yönergenin uygulanmasını sağlamaya yönelik olarak her türlü çalışmayı yürütmekle görevli olup, bu amaçla her türlü kararı alma hak ve yetkisine de sahiptir.

(2) Bu çerçevede Etik Kurul başvurusu yapılan araştırma projelerini aşağıdaki ilkeler doğrultusunda değerlendirme görev ve yetkisine sahiptir:

a) Etik Kurul Başvuru formlarının tam ve eksiksiz doldurulduğu ve uygun şekilde müracaat edildiğine,

b) Araştırmayı yapacak sorumlu araştırmacı ve yardımcılarının uygunluğu, araştırmanın yapılacağı bölümün araştırma için uygunluğu, araştırma konusunun yeterli literatür bilgisi ile desteklenip desteklenmediği,

c) Çalışmanın gerekçesi ve amacı, gönüllülerin hakları, güvenliği, onuru ve sağlığının korunması, bilgilendirilmiş gönüllü olur formunun tasarlanan araştırma yönünden içeriğinin yeterliliği ve uygunluğu,

d) Anket ya da görüşme yöntemiyle yapılan çalışmalarda anket veya görüşme formlarının etik ilkelere, insan hak ve onuruna uygunluğu,

e) Yapılacak çalışmanın sağlık bilimleri alanında olmasına,

f) Herhangi bir kurum veya kuruluştan izin alınması gereken çalışmalarda izinlerin alınması, projeye eklenmesi ve izinle ilgili takip edilen süreçlerin projenin yöntem bölümünde açıkça belirtilmesine dikkat eder.

Etik Kurulun Toplantı Usul ve Esasları

Madde 10 - (1) Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar alır. Başkanın katılmadığı toplantılarda başkan yardımcısı, toplantılara başkanlık eder.

(2) Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu çalışmalarını bizzat yürütür. Ancak gerektiğinde alanında uzman bilirkişilerden görüş de alabilir.

(3) Aşağıdaki kişiler bu düzenleme kapsamında yapılan incelemelerde uzman bilirkişi olarak görevlendirilemez:

a) İlgilinin lisansüstü tez danışmanları ve doçentlik jürilerinde görev almış öğretim üyeleri,

b) İlgilinin kendi üniversitesinde görev yapan öğretim üyeleri,

c) İlgilinin eşi ve üçüncü dereceye kadar (üçüncü derece dâhil) kan veya sıhrî hısımları,

ç) İlgili ile aralarında husumet bulunan kişiler.

(4) İlgilinin çalıştığı bilim alanında öğretim üyesi bulunmaması halinde, en yakın bilim alanında çalışan öğretim üyeleri arasından bilirkişi görevlendirilebilir. Ayrıca etik ihlal iddiasının hukuki anlam ve kapsamına ilişkin olarak bir hukukçu bilirkişi de görevlendirilebilir. Birden fazla bilirkişi atanması halinde her bilirkişi ayrı rapor tanzim eder.

(5) Bilirkişiler, dosya kendilerine ulaştığı andan itibaren, en geç on beş gün içerisinde konuya ilişkin raporunu hazırlayıp, etik kurula gönderirler. Bu süre, bir defaya mahsus olmak üzere, en çok on beş gün uzatılabilir.

(6) Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu üyeleri kendileriyle, kendilerinin daha önce birlikte çalışma yaptıkları kişilerle ve etik ihlalde bulunduğunu iddia ettikleri kişilerle ilgili etik ihlali iddialarının görüşüldüğü toplantılara katılamazlar.

Etik Kuruluna Başvuru ve Kurulun Çalışma Esasları

Madde 11 - (1) Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'na yapılacak başvurular doğrudan Etik Kurul Sekreterliği'ne bir dilekçe ile yapılır. Araştırma dosyaları sorumlu araştırmacı, lisansüstü tezlerde tez öğrencisi, bitirme projelerinde lisans öğrencisi tarafından Etik Kurul Sekreterine teslim edilir.

(2) Başvuru dosyalarının toplantı gündemine alınabilmesi için her araştırma için 1 kopya olacak şekilde toplantı tarihinden en az 7 iş günü önce sekreterliğe teslim edilmesi gerekmektedir. Başvurunun kayda alınabilmesi için Etik Kurul Başvuru Dosyasının eksiksiz olması zorunludur.

(3) Kurul, düzenleme ve düzeltme gerektirmeyen başvuruları on beş gün içinde değerlendirir ve sonucu gerekçeli ve yazılı olarak bildirir.

(4) Toplantılar, önceden programlanmış ve başvuru tarih sırası göz önüne alınarak hazırlanmış gündemi takip eder. Etik Kurul toplantı başına inceleyeceği dosya sayısına kısıtlama getirebilir. Acil araştırma dosyalarının Etik Kurul'a sunulması başkanın yetkisi altındadır.

(5) Etik Kurul araştırmayla ilgili eksik veya hatalı bulduğu konuları resmi yazı ile araştırmacıya bildirir. Kurul tarafından istenilen düzenleme ve düzeltmeler üç ay içinde gerçekleştirilmezse başvuru geçersiz sayılır.

(6) Kurul gerek görürse, bilgi almak amacıyla araştırmacıları toplantıya davet edebilir veya incelediği dosyalarla ilgili olarak uygun gördüğü takdirde üyeler dışından uzman bilirkişi görüşüne başvurabilir.

(7) Kurul gerek görürse sürmekte olan çalışmalarını yerinde inceleyip, yeniden değerlendirebilir. Gönüllü güvenliğini tehdit eden durumlarda araştırmacının durdurulmasını isteyebilir ve yetkili kuruluşlara durumu bildirir.

(8) Başvuru dilekçesinde, başvuruyu yapan kişinin adı, soyadı, yerleşim yeri, iş adresi, -varsadığı diğer iletişim bilgileri ve T.C. kimlik numarası ile imzası bulunur. Anılan bilgileri içermeyen, sahte kimlik bilgileri ile yapılan başvurular incelenmeye alınmaz.

(9) Tüm başvurularda, sorumlu araştırmacının Hasan Kalyoncu Üniversitesi mensubu olması gerekmektedir.

Başvurunun Etik Kurul kayıtlarına geçtiği tarih, başvuru tarihi olarak kabul edilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

İnceleme Sonucunda Yapılacak İşlemler

Madde 12 – (1) Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'na yapılan başvuruların değerlendirilmesinde aşağıdaki işlemler yapılır:

- a) Etik Kurul'a yapılan araştırma dosyası başvuruları sekreter tarafından sıra ile kurul üyelerine imza karşılığında verilir.
- b) Etik Kurul üyesi kendisine verilen araştırma dosyasını bir sonraki toplantıda sunmak üzere inceler.
- c) Araştırma dosyaları "Araştırma Dosyası Değerlendirme Formuna" uygun olarak incelenir ve incelenen dosya toplantıda sunulur.
- d) Toplantıda sunulan araştırma dosyalarına ilişkin oylama yapılır. Karar oy birliği veya oy çokluğu ile alınır.
- e) Araştırma dosyaları hakkında verilen kararlar Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu karar defterine sekreter tarafından yazılır ve araştırma sahibine sonuç resmi yazı ile bildirilir.

Gizlilik

Madde 13 - (1) Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'nun inceleme ve soruşturma belgeleri, kararları, raporları, uzman ve bilirkişi isimleri genel düzenlemeler dışında gizlidir. Etik kurulun tespitleri hakkında bu yönergede belirtilen kişi ve kuruluşlar ile başvuru sahibinden başkasına bilgi verilmez.

(2) Söz konusu bilgi ve belgeler, 09/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu çerçevesinde sadece hakkında inceleme yapılan kişiye; uzman, bilirkişi ve iddia sahibinin isimleri belirtilmemek suretiyle verilebilir. Kurula sunulan dosyalardaki belgelerin gizliliğinin ve güvenliğinin korunmasından sekreteryaya sorumludur.

(3) Etik Kurulun inceleme dosyası, içindeki tüm belgeler ve yazışma örnekleri ile birlikte, gizlilik ilkesine riayet edilmek suretiyle uygun bir şekilde dosyalanıp saklanır.

Zamanaşımı

Madde 14 - (1) İntihal, sahtecilik ve çarpıtma şeklindeki etik ihlallerinde inceleme başlatılması herhangi bir süre sınırlamasına tabi değildir. Ancak bunların haricindeki etik ihlallerinde eylemin gerçekleştiği tarihten itibaren on yıl geçtikten sonra etik inceleme yapılamaz.

(2) İntihal, sahtecilik ve çarpıtma haricindeki diğer etik ihlallerinde, etik ihlal teşkil eden eylemin öğrenildiği tarihten itibaren iki yıl içinde etik inceleme başlatılmaması halinde etik ihlal iddiası incelenemez.

(3) Eserin tamamen veya kısmen tekrar yayımlanması ile akademik atama ve yükselmelerde kullanılması halinde yukarıda belirtilen zamanaşımı süreleri yeniden işlemeye başlar.

Yeniden inceleme

Madde 15 - (1) Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'nda daha önce incelenen ve esası hakkında bir karar verilen eserlere ilişkin aynı iddialarla yapılan başvurularda yeniden bir inceleme yapılamaz. Bu halde eserlerin ve eserlere ilişkin iddiaların tamamen aynı olduğunun ilgili Sağlık Bilimleri Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulunca tespit edilmesi şarttır.

Etik İhlallerine İlişkin Kayıtlar

Madde 16 - (1) Bu düzenleme kapsamında yapılan inceleme sonucunda alınacak kararlar

Sağlık Bilimleri Fakültesi tarafından gizlilik ilkesine riayet edilmek suretiyle uygun bir şekilde dosyalanıp saklanır.

(2) Bilimsel araştırma ve yayın etiğine ilişkin şikâyet ve ihbar başvuruları, iddiada bulunulan kişinin eylemi gerçekleştirdiği sırada bağlı bulunduğu yükseköğretim kurumunca değerlendirilerek karara bağlanır.

Hüküm Bulunmayan Haller

Madde 17 - (1) Bu Yönergede hüküm bulunmayan hallerde ilgili diğer mevzuat hükümleri uygulanır.

Yürürlük

Madde 18 - (1) Bu Yönerge, Senato tarafından kabul edildiği tarihten itibaren yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 19 - (1) Bu yönerge hükümleri Rektör tarafından yürütülür.